

Når skolen blir vanskelig

Torill Fjæran-Granum

Innhold

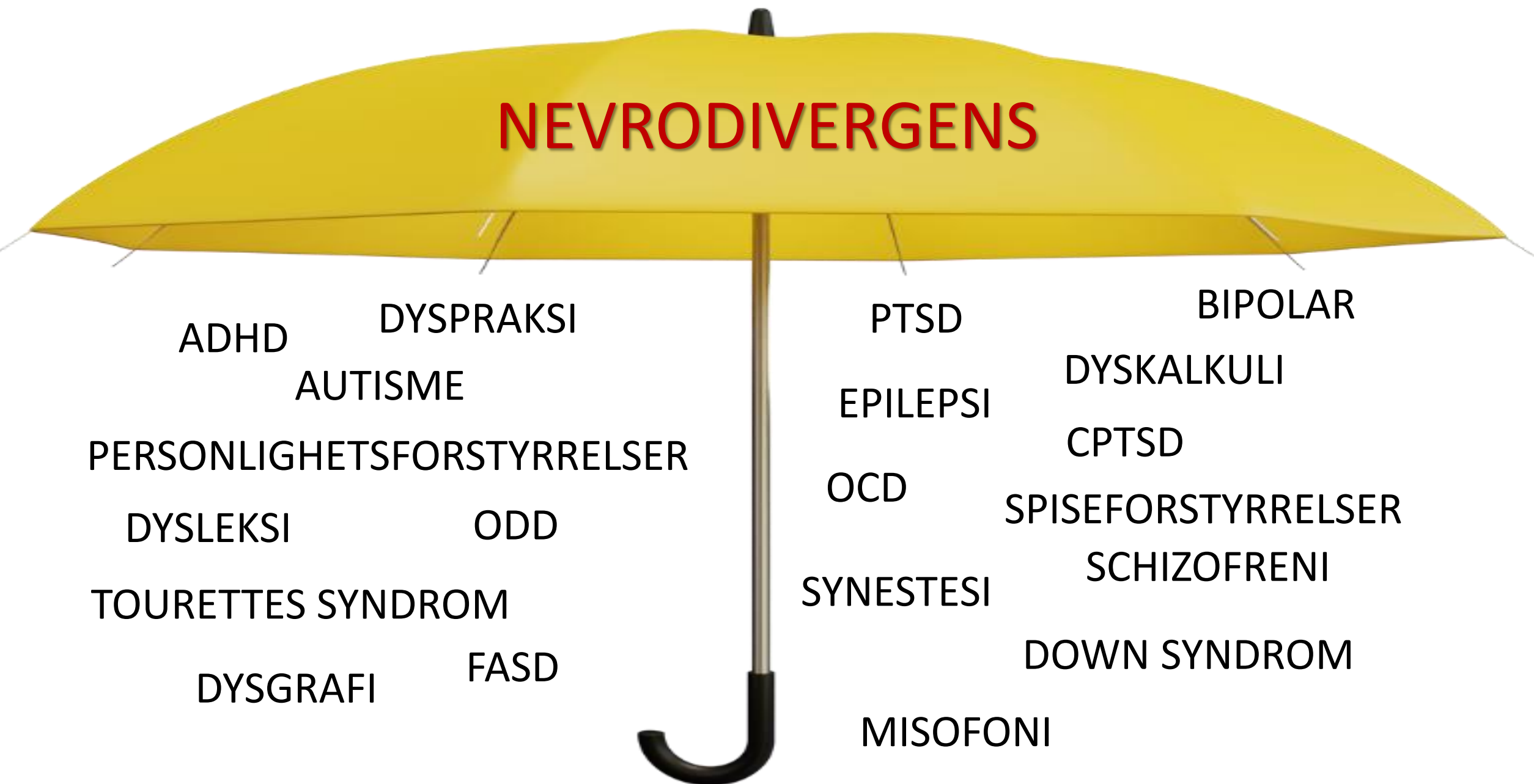
- Nevrodivergente elever – hvem er de?
- Hva kan være vanskelig på skolen og hvorfor?
- Gode mål og tiltak

Nevrodivergente elever – hvem er de?

- En atypisk neurologisk fungering
- Inkluderer det som er sortert under utviklingsforstyrrelser i diagnosemanualene
- I tillegg en del andre diagnoser/tilstander

NEVRODIVERGENS

A large yellow umbrella is centered in the image. The word 'NEVRODIVERGENS' is written in red capital letters across the top of the umbrella's canopy. Below the canopy, the handle of the umbrella extends downwards. On either side of the handle, various neurodivergent conditions are listed in black capital letters. The conditions are arranged in a way that they appear to be sheltered by the umbrella.

ADHD

DYSPRAKSI

PTSD

BIPOLAR

AUTISME

EPILEPSI

DYSKALKULI

PERSONLIGHETSFORSTYRRELSER

CPTSD

DYSLEKSI

ODD

OCD

SPISEFORSTYRRELSER

TOURETTES SYNDROM

SCHIZOFRENI

DYSGRAFI

FASD

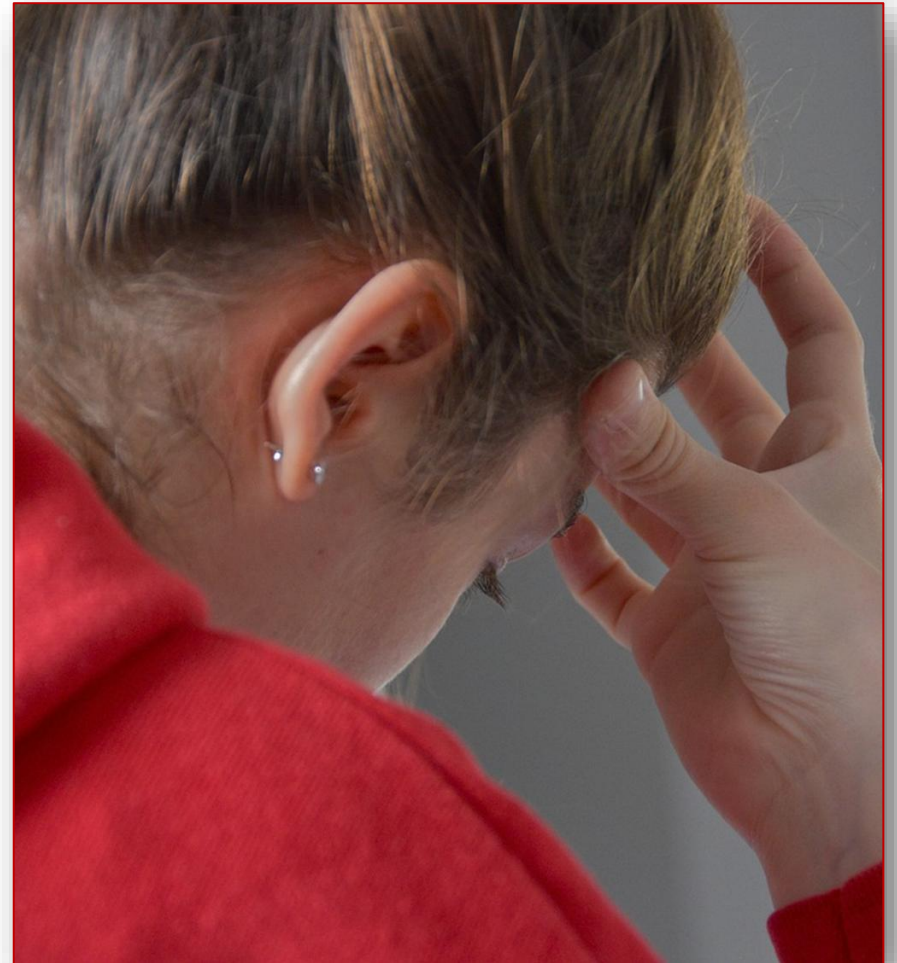
SYNESTESI

DOWN SYNDROM

MISOFONI

Mulige utfordringer i skolen

- Bråk/støy
- Mobbing
- Manglende forutsigbarhet
- For høye krav til egenorganisering
- For høye forventninger vs. forutsetninger
- Det tas ikke hensyn til elevens triggere og utfordringer
- Det er for mye som skjer samtidig og for raskt

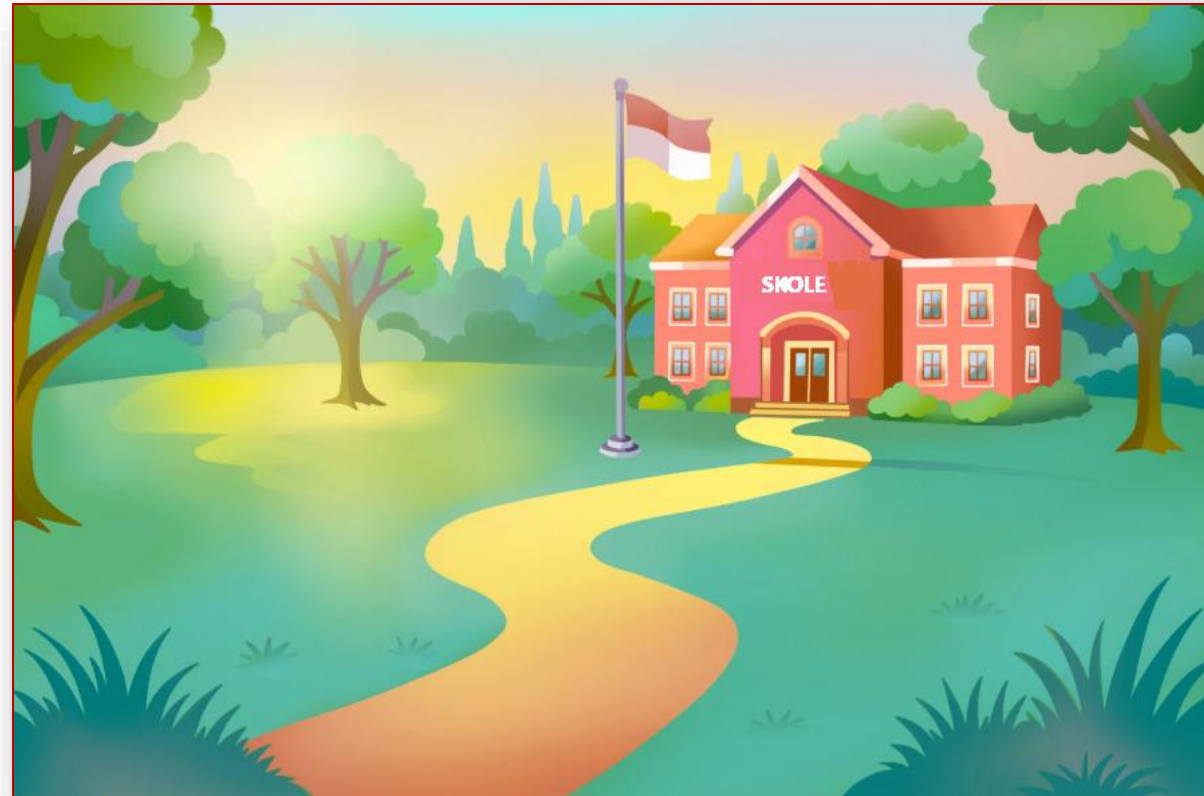
Mulige utfordringer i skolen forts.

- Blir overvurdert
- Blir undervurdert
- Blir misforstått og/eller feiltolket
- Uskrevne regler/rutiner
- For lite/for mye variasjon
- For mange å forholde seg til
- Ikke samkjørt personal
- Manglende kunnskap/forståelse
- Ulike måter å bli møtt på hjemme og på skolen

Hvorfor kan skolen bli vanskelig?

- Vansker eleven kan ha
- Hvordan samfunnet mener skole skal være
- Hvordan den enkelte skolen fungerer

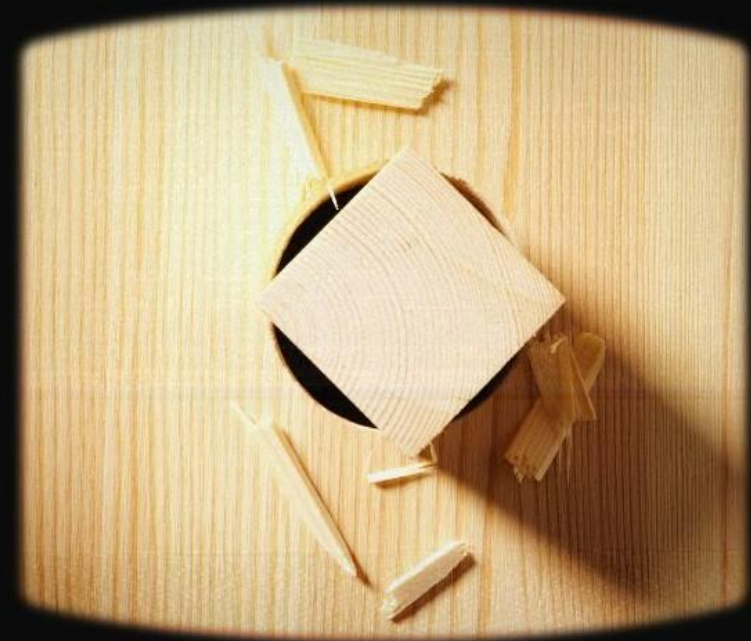
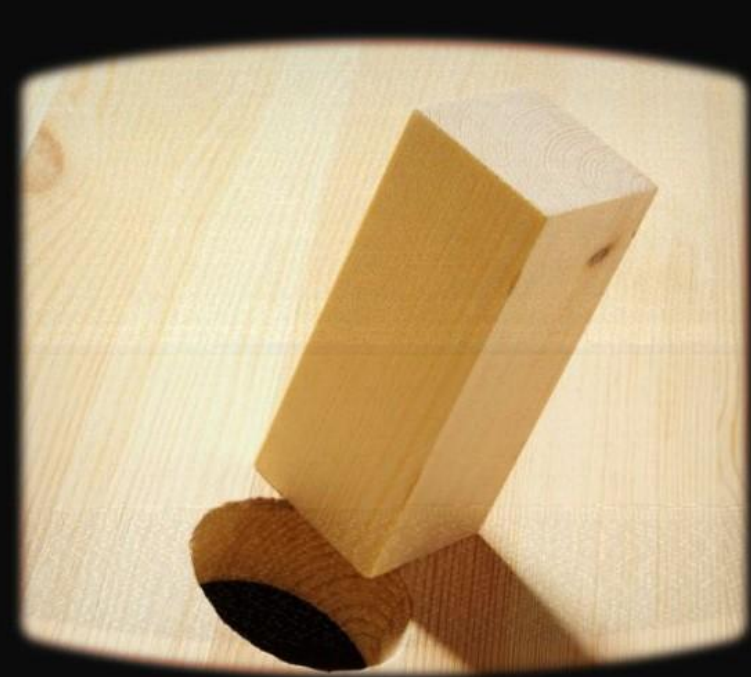
Vansker hos eleven

- Håndtere overganger
- Holde fokus
- Skifte fokus
- Gi uttrykk for egne følelser og tanker
- Tolke sosiale signaler
- Forstå andres intensjoner
- Tolke kroppsspråk
- Regulere seg emosjonelt

Forhold i samfunnet

- Enhetsskolen – en skole for alle?
- De sårbare er de firkantede klossene
- Spesialisering først på videregående – er det for sent?
 - Fokus på det du kan og liker
 - Unngå (mye av) det du ikke kan / ikke liker
- Rettferdighet: ~~Likhet~~ Likeverdighet!
- Et større fokus på teoretisk fagkunnskap og på samarbeid og multitasking
- «Alle» må ha mastergrad for å få jobb....

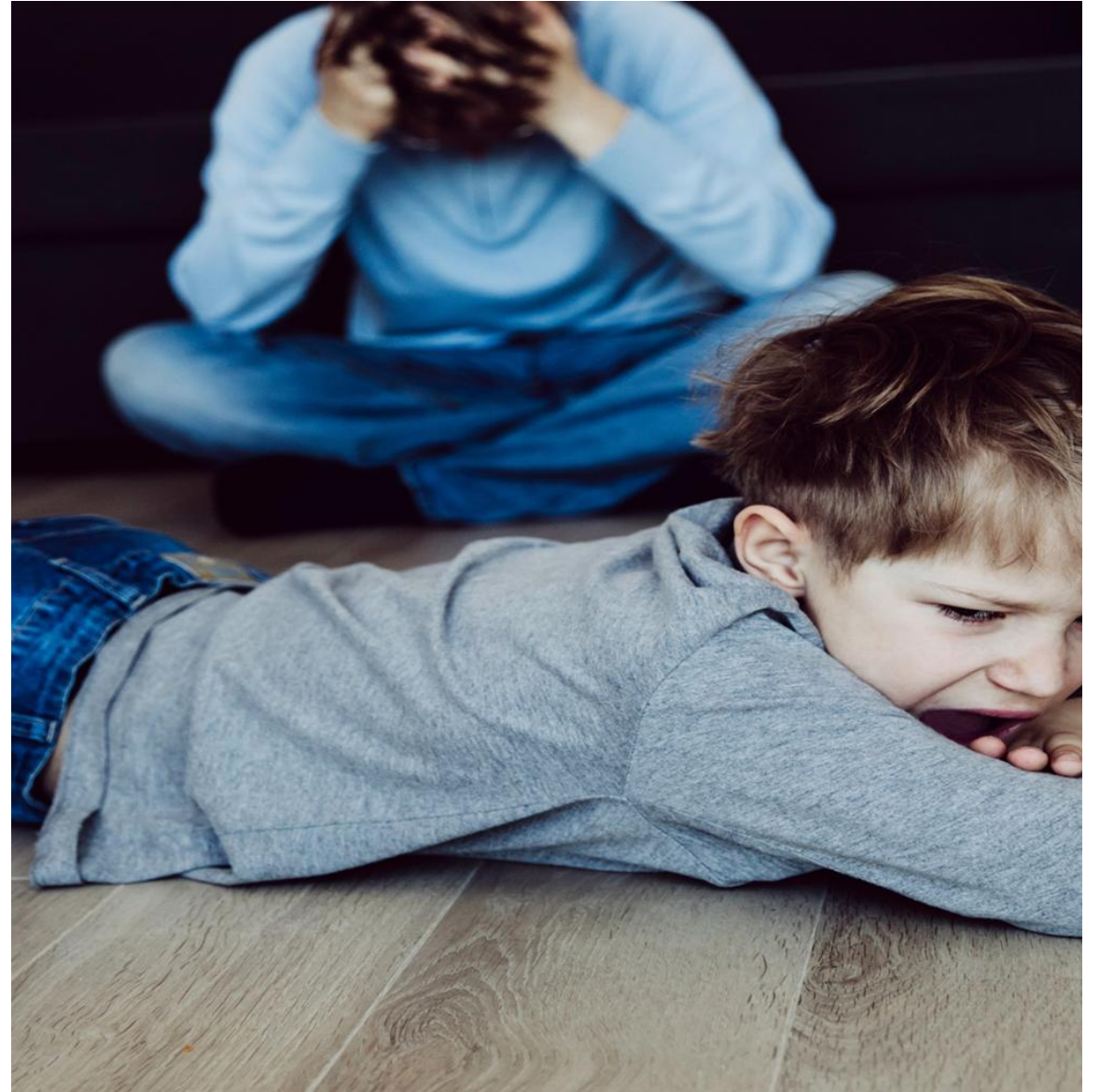
Forhold ved skolen

- Holdninger hos ledelse og ansatte
- Forhold ved undervisningen
- Forhold ved organiseringen
- Sosiale forhold
- Forhold ved skolebygningen

Mine erfaringer

- Stadig yngre elever
- Ofte etter nyhetens interesse har lagt seg (høstferien)
- Overganger er triggere
- Vanskeligere jo høyere opp i skolesystemet

Skolefravær er IKKE det første tegnet!

Mobbing	Fagvansker	Blir misforstått	Mangelfull tilrettelegging
Mistillit	Benektelse	Sosiale vansker	Ikke foreldresamarbeid
Ressursmangel	Manglende vilje	Traumer	osv...

Skoleangst → Vegring → Skolefravær

Symptomer på utvikling av skoleangst

- Endringer av atferd
 - Grad av deltagelse
 - Aktivitetsnivå
 - Matlyst
 - Rigiditet
 - Tid brukt på interesser
 - Hygiene
 - Søvn mønster
 - Emosjonelle uttrykk
 - Konsentrasjon
 - Kontaktbarhet

SKOLEFRAVÆR

Protester/Vegring

Unngåelsesatferd

Nedstemthet

Bekymret/engstelig/angst

Psykosomatiske plager

Hvordan gjøre noe med skoleangst og skolefravær?

**For å få en endring, må man
skape en endring**

*Det er årsaken som må endres,
ikke symptomene!*

- Hvis en elev ikke vil være hjemme, er det som regel noe hjemme som må endres
- Hvis en elev ikke vil være på skolen, er det som regel noe på skolen som må endres
- Hvis en elev er generelt utrygg, må det som er utrygt endres
- Hvis en elev er mye frustrert, må det som frustrerer endres

Gode mål og tiltak

MÅL

- Trygghet
- Trivsel
- Mestring
- Tilstedeværelse
- Deltagelse
- Læring

TILTAK

- Bygge relasjoner
- Justere forventninger
- Kartlegge
- Oppdatere kunnskap
- Tilrettelegge
- Gradvis opptrapping

Bygge relasjoner

RELASJON TIL ANSATTE

- Begynne med en person
 - Bli kjent: dele informasjon om seg selv til eleven
 - Glede: gjøre morsomme/interessante aktiviteter sammen
 - Nytte: kunne tilby noe som andre ikke kan/har
 - Følge elevens progresjon – tilby det eleven ønsker
 - Benytte elevens interesser og sterke sider
- Gradvis bygge ut til et team (3-4 personer)

RELASJON TIL MEDELEVER

- Begynne med en medelev
 - Omvendt integrering – delta på den nevrodivergente elevens premisser
 - Bli kjent via en felles interesse
 - Utforske tilsvarende aktiviteter/tema sammen
 - Ev. velg tema/aktivitet den nevrodivergente eleven mestrer godt
 - Dele interesser – prøve seg på den andres interesse (hjelp hverandre)
- Gradvis bygge ut gruppestørrelse og til ulike arenaer.
NB! STOPP PÅ ELEVENS MESTRINGSNIVÅ!

Justere forventninger

- Når noen ikke mestrer overgår forventningene personens forutsetninger
- Da må vi enten justere forutsetninger (lære nye ting) eller forventninger (tilpasse oppgaver til elevens nivå)
- For å sikre mestring og trivsel er det best å justere forventningene våre til eleven og heller oppjustere disse når eleven kan mer!
- Dette kalles Feilefri læring!

FORVENTNINGER

FORUTSETNINGER

Kartleggingsverktøy

- Samtaler med foreldre og andre som kjenner eleven godt
- Samtaler med eleven (hvis hensiktsmessig og mulig)
- IVAS
- Sånn vil jeg ha det
- SPC-R
- Kartleggingsprøver i ulike fag

Oppdatere kunnskap

- Elevens diagnoser
- Hvilke utfordringer den spesifikke eleven har
- Hva som har fungert/ikke fungert for eleven
- Anbefalte metoder og hjelpemidler og hvilke utfordringer de hjelper for
- Elevens IP og IOP
- Hvilke muligheter som finnes hjemme og på skolen

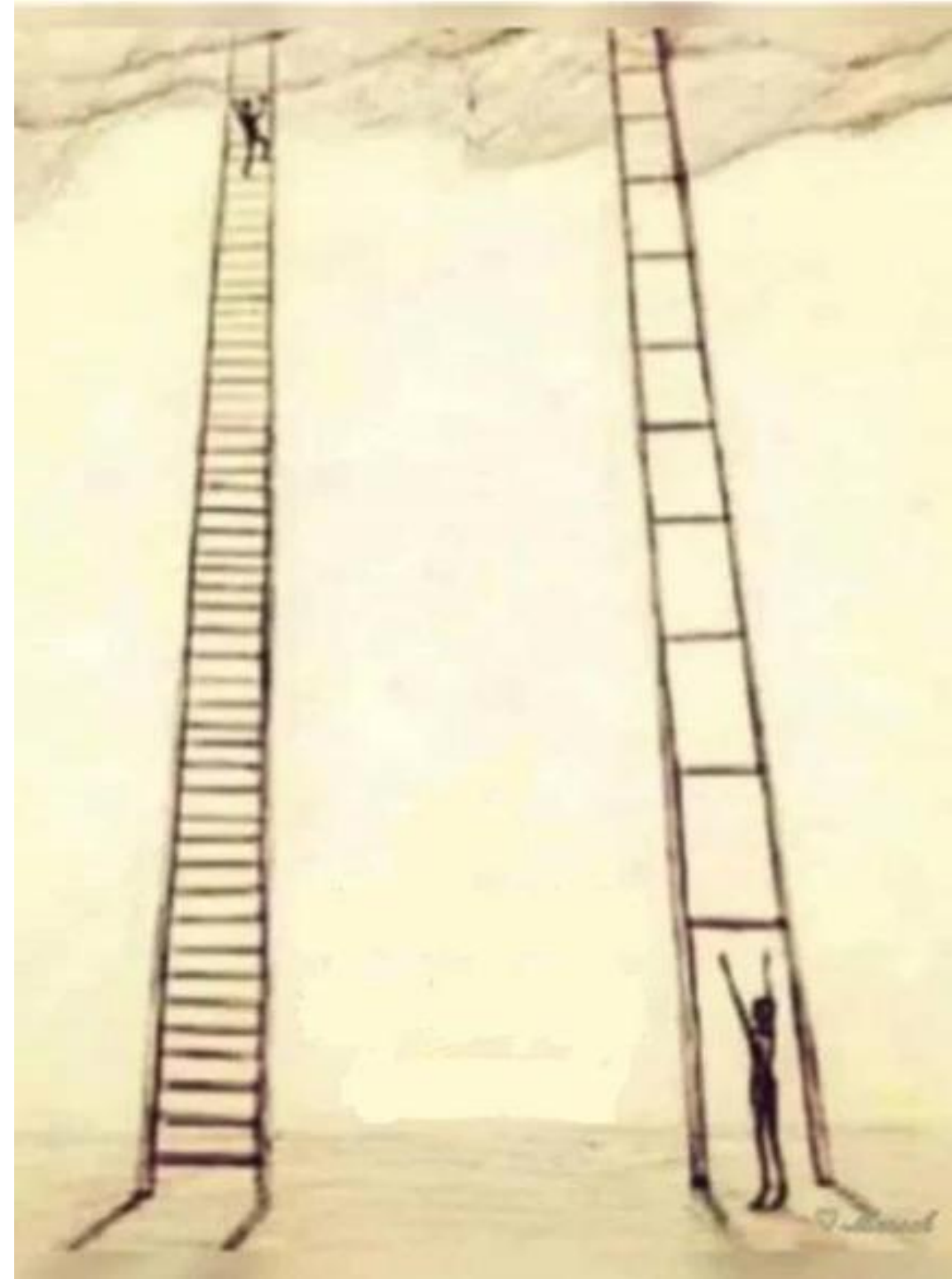
Tilrettelegge

- Organisering
- Undervisningsmetoder
- Innhold i undervisningen
- Hjelpemidler
- Overganger
- Rutiner

Gradvis opptrapping

- SMÅ steg!
- Være på mestringstrinnet en god stund før ev. opptrapping
- Kriterier for opptrapping må være elevens fungering!
- Kriterier for nedtrapping må også være elevens fungering!

Takk for meg!

www.spiss.no

torill@spiss.no

+47 913 04 375

